

ELŐFIZETÉS

MEGYÉN:
Egy évre 24 koron.
Egy hónap 2 koron.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 koron.
Egy hónap 2 k. 20 f.

HIRDETÉSEK:
4-baszbos petit sor egykor 20 m.
minden következőn 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Aradi és csemeti egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Rémszéki-
Társaság.
Köcsög-térség-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 104.

Arad, 1915.

PÓSKERESZTŐ
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, szeptember 4.

Grodnot elfoglalták a németek.

Berlin, szeptember 3. (Hivatalos). A nagy főhadiszállás jelenti:
Grodno vára esett. Legfelsőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Avárháromszögben még ellentállnak az oroszok

Budapest, szeptember 3. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:
Orosz hadszíntér:

Kelet-Galiciában az ellenség mindenütt a Szereth-vonalig vonul vissza. Seregeink üldözik. Az orosz határon Zaloszetől északra és Brodytól keletre, valamint Dubnotól nyugatra fekvő területen és a volhiniai várháromszögben az ellenség újra az egész vonalon harcra boosátkozott. Csapataink támadják. A felső Jasiolda mellékén küzdő csapatainknál is folyik a harc. Az oroszokat egyes, a mocsárterület szélén fekvő megerősített állásaikból kivertük.

Olasz hadszíntér:

Dél nyugati határon általában beállott esend tegnap is tartott. A tiroli határvidéken a Mandrou hüttenél, Val di Genova legfelső részén és Moritól délre kisebb ütközetek fejlődtek ki. Valamennyi az ellenség visszamenetelével végződött. Flitsch körül és a tengermelléki harcvonal egyes más pontjain tüzéség és aknavetők álltak harcban. Este csapataink a tolmeini hídfő déli része ellen intézett heves támadást visszavetették. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Lovasrohammal elfoglaltak a németek egy Duna-menti hídfőt.

Berlin, szeptember 3. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszíntér:

Souchez mellett visszautasítottuk franciáknak egy közigránát támadását. Flandriában és Champagneban sikeres robbantásokat végeztünk.

Keleti hadszíntér:

Hindenburg tábornagy hadserege:

Lovasságunk tegnap rohammal elfoglalta a Friedrichstadtól északnyugatra fekvő Lenevaden 1 megerősített hídfőt, a melyet gyalogság tartott megszállva, miközben három tisztet és háromszázötven főnyi légénységet elfogott és egy gépfegyvert zsákmányolt. Vilnától északnyugatra és nyugatra elhuzódó harcvonalon az oroszok megkísérelték, hogy előnyomulásukat megállítsák. Előretöréseik gyakorlatlanul nagy veszteségek mel-

let meghiusultak. Merecztól délkeletre visszavetettük az ellenséget. Augustowi osatorna és Swislooz közt elértük a Njement. Grodnónál rohamosapatainknak gyors oselekvéssel sikerült a Njemenen átjutniok és egyes házakért vívott harc után a várost elfoglalniok. Itt négyszáz orosz elfogtunk. Gaitwitz tábornok hadserege az alekszyce (Odelszktől délkeletre) Swislooz országuton megtörte az ellenség utóvédjeinek ellenállását. E hadsereget tegnap összesen több mint háromezer orosz elfogott és egy ágyut és tizennyolc gépfegyvert zsákmányolt.

Lipót bajor herceg tábornagy hadserege:

Üldözés közben elfoglaltuk a Yasieldát Sielec és Bereza-Kartuska mellett és Antopol környékét (harminc kilométernyire Kobrintól keletre). Osz-

trák-magyar csapatok a Buboto, Dubowjetől délre kelet felé nyomultak előre.

Délkeleti hadszíntér:

Bothmer gróf tábornok hadserege harcolva közeledik a Szereth szakasz felé. Legfelsőbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A piac és a rendőrség.

Arad, szeptember 3.

Vajon csorba esik a rendőrség tekintélyén és méltóságán, ha a rendőrségnek néhány tisztje és közembere a piacon, a hatóság megbízásából, a közönség részére élelmiszereket ad el? És föltéve, ha a reputációnak ez a kisebbítése megtörténik: megéri ez azt, hogy a közönség a legszükségesebb élelmiszerekhez tülhető áron jusson és hogy ne legyen kitéve a kofák kénye-kedvének, hárt nem ismerő kiuzsorázó szándékainak?

Ez a két kérdés vár most Aradon eldöntésre. Az első kérdésnek éle, úgy látezik, Green Nándor főkapitányt bántja. Azt kell hinnünk, hogy a főkapitányt, amikor a rendőrséget a piaci elárusítástól el akarja vonni, nem annyira a formákhoz és a merev szabályokhoz való ragaszkodás vezet, az a felfogás, amely a rendőrség tevékenységét másban, mint a bünügyi nyomozásokban és az erélyes rendtartásokban nem tudja elképzelni. A főkapitánynak — talán némi joggal — rosszul esik, hogy a rendőrséget a piaci elárusítás miatt sok kiesinyes kritizálás, olcsó guny és izetlen gáncs éri. Ezek ellen védekezni tagadhatatlanul nehéz és mi is jobb szeretjük, ha a rendőrség minden tekintetben fölötte áll az ilyen megtámadtatásnak. Ettől azonban a rendőrség tekintélyét nem kell féltetni. Mihelyt a nagyközönségben megerősödött az a tudat, hogy a rendőrség a piaci élelmezés irányításával, az olcsó élelmiszerek élelmes beszerzésével és haszon nélküli árusításával a városnak komoly időkben nagy szolgálatot tesz, akkor a rendőrség érdeme és becsülete csak növekszik. Es ha ez a tevékenység talán a közigazgatás más resszortjába tartozik: annál nagyobb elismerés leti a rendőrséget, hogy erre a szüéses feladatra önként vállalkozott és azt, egyéb kötelességeit el nem hanyagolva, okosan és lelkiismeretesen ellátja.

A rendőrség által szervezett piaci elárúsítás teljesen bevált. Ha a háborus drágaság idején a béke árait nem tudta visszavarázsolni, ha az élelmiszerek kivételét törvény hiányában nem tudta megakadályozni, mindenestre féket vetett a mesterséges drágításnak, és a tömeges bevásárlással szerét ejtette annak, hogy a szükséges élelmiszerek meglegyenek. Ne felejtsük el, hogy a hatósági élelmiszér-sátor olyankor kezdte meg működését, amikor a zöldségtermelők és egyéb elárúsítók bojkott alá akarták venni a piacot. Az élelmiszér-sátor megtörte ezt a bojkottot és állandó működésével nagyobb árszabályozó hatása van, mint a legszigorubb erélylyel végrehajtott rendeletnek.

A piaci élelmiszér-üzletre tehát föltétlenül szükség van s ép annyira szükség van arra is, hogy az a rendőrség kezében maradjon. Minden más berendezésben a hatósági üzemnek az az átka, hogy a kezelés, ellenőrzés, a bürokrácia fölemészti azt az előnyt, a melyet attól várnak; hátránya az is,

hogy nagyon könnyen kifognak rajta azok, a kiknek az érdekeit az keresztetzi. Az élelmiszér-üzlet vezetői rendőrség buzdósága és erélye itt elhárította ezeket a hátrányokat; miért kell tehát megszüntetni, rosszabb alapra fektetni az egyetlen hatósági élelmiszér-vállalkozást, a mely bevált?

A világháboru drágasága idején még a polgármester hivatali nimbuszát se viselné meg, ha az élelmiszér-sátorba menne, hogy ez által a polgárság nagy részének a léttel vivott közdelme megkönnyíttessék. A grófi földbirtokost se alacsonyítja le, ha a kastélya előtt kátyuba rekedt szekeret sajátkezüleg segít kiemelni. A rendőrség tekintélyét se kell féltetni. Es ha Isten ments megese, hogy a rendőrség e tevékenysége miatt egy zsebtolvaj később kerülne meg és egy kihágás megtorolatlan maradna: az is kisebb baj, mintha az egész közönséget szabadjára fosztogathatják a piac kényurai és könyörtelen kofahercegnői.

mán főpapáttá választott. Vasary Kolosra tehát Wekerle hívta fel először a Csáky Albin, azután a Szilágyi Dezső, végül pedig az egész kormány figyelmét s a legközelebbi minisztertanácson a kormány Vasary Kolos jelöltségében állapodott meg. A többi aztán gyorsan ment, mert Vasary Kolosról még a régáalom sem tudott olyat mondani, ami kifogás számba jöhetett volna. Így lett Magyarország hercegprimása Vasary Kolos és természetesen nyomban reá bibornok is.

Ahol az intrikák megkezdődtek.

A hercegprimás élete mindvégig egyszerű, szerény és jóságos volt, mindamelltt már az első időben népszerűtlenné lett egyházi körökben. Gazdasági kérdésekben összekülönbözött az esztergomi káptalannal és emiatt áttette székhelyét Budapestre és alig járt Esztergomba. Simor János auláját szétszórta az új primás és ezzel is sok haragost szerzett magának. A régi udvari papok helyébe Kohl Medárd került titkárnak. Vasary rendkívül szerette titkárát, különösen azóta, amikor Kohl Medárd testével védte meg az egyházit az elboosított kertész: Csólics kése ellen. Csakhamar felszentelt püspökké lett Kohl Medárd, aki évek multán teljesen helyettesítette a sokszor gyengélkedő hercegprimást.

A hercegprimásnak az ilyen igazán nagy ünnepeken Esztergomban kellene miséznie; ugyancsak Esztergomban kellene miséznie augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján, a mikor az esztergomi bazilikaának búcsünnepé van. A hercegprimás kötelessége volna a Szent István-napi körmenet vezetése és mind a király születésnapján, mind pedig Szent István király napján a hivatalos főistentisztelet ünnepes pontifikálása. Vasary egészségi állapota azonban nem engedte meg, hogy ezeken az istentiszteleteken pontifikáljon. Helyénvaló lett volna tehát a helyettesítésre az utána következő nagy egyházi méltóságok viselőinek valamelyikét megkérni és nem egyszerűen segédpüspökével pontifikáltatni ezeket az istentiszteleteket. De nem így történt. És tisztán ez az oka, hogy a Szent István-napi körmenetnek és istentiszteletnek nincs meg az a külső fénye, a mely még nearégen is megvolt. E mellett, azt lehet mondani, hétköznapiassá tették a hercegprimást az által, hogy a hol csak segédpüspöke Kohl Medárd megjelent, mindenütt mint a hercegprimás képviselőjében megjelent egyházi méltóságot ünnepelték. Ez az állapot kormánykörökben is visszatetszést keltett, így történt, hogy az 1912-ben lezajlott Liszt-centennarium alkalmával a koronázó Mátyás-templomban az ünnepi rekviemet a hercegprimás képviselőjében a kultuszminiszter fölkérésére Csernoch János kalocsai érsek pontifikálta.

Az anyagi gondok és a lemondatás.

Lassan egészen szervezett intrika indult meg a legelső magyar főpap ellen. Szóvá tették, hogy az ugynevezett házikezelésű segítségnyújtások körül olyan dolgok történtek, amelyek szintén alkalmasak voltak arra, hogy a hercegprimás tekintélyét csorbítsák. Így például megállapítható valóság, hogy a katolikus egyesületekben és intézményekben, ahol pedig mind jótékonyágával, mind jópéldájával a hercegprimásnak első helyen kellett állania, alig találkoztak a hercegprimás nevével. A katolikus nagygyűlések nélküle zajlottak le. A katolikusokat ért sérelmek esetén a főrendiházban, vagy általában a politikában fölhangozó tiltakozásokra a hercegprimás nem adta meg nevével a szankciót, az egyesületeket nem té-

Vasary Kolos meghalt.

(A volt hercegprimás balatonfüredi vilájában. — A magyar katolikusok gyásza.)

Az Aradi Közlöny tisztelettel.

Budapest, szeptember 3.

Hosszu betegeskedés után, balatonfüredi maányába történt visszavonulásának harmadik évében, ma délben egy órakor örök álomba hunyta szemét Magyarország biboros hercegprimása: Vasary Kolos. A magyar katolikus világ legfőbb egyházi méltóságának betöltője 1912. óta csak a hercegprimási címet viselte, mert a primási javakban Vasary bőkezű jótékonysága következtében támadt zavarok címén, de főképen politikai természetű okokból a király Csernoch Jánost nevezte ki hercegprimásá. Vasaryt pedig lemondatták magas tisztéről. Azóta a volt hercegprimás a legteljesebb visszavonultságban élt balatonfüredi vilájában. Az Aradi Közlöny néhány nappal ezelőtt közölt érdekes tudósítást a betegeskedő agg biboros főpap füredi életéről.

Hogyan lett hercegprimás a pannonhalmi főpapból.

Vasary Kolos 1832-ben született Keszthelyen és 1847-ben lépett a pannonhalmi rendbe, amelynek 1885-ben főpapja lett. Még mielőtt főpapáttá választották volna, már ismerette tette a nevet mint törénelíró, a magyar történet hazafias szelleműl áthatott, bátor író, a. Amikor Simor János hercegprimás 1891. január havában váratlanul meghalt, olyan hatalmas és nagylelkű egyházi méltóságok versonyoztak a primási székért, mint Samassa József, az gri érsek és Schlauch Lőrinc, a nagyváradi püspök. Samassaról a Deák Ferenc egykori barátjáról, a Tisza Kálmán rendszere ellen küzdött 67-es ellenzék életető lelkéről, a ki csak a Tisza Kálmán bukása után csatlakozott a Szapáry Gyula gróf elnökléta alatt álló kormány táborához, mindenki tudta, hogy a kormánynak ő a jelöltje a primási székre; és Schlauch Lőrincről mindenki tudta, hogy az udvar rokonszenve őt szerette volna legjobban a primási székbe ültetni.

Samassa József, amilyen kifogástalan volt papi életében, oly erős meggyőződésű, nagyesszű és nagy tudású szónok és író volt mint politikus. De rendkívüli energiájánál és olasz

vérebén öröklött heves temperamentumánál fogva, olykor-olykor annál kevésbé tudott vagy akart diplomata lenni. Schlauch Lőrinc ellenben, ha talán sem mint pap, sem mint politikus, sem mint szónok, sem mint író nem is tudott volna Samassával versenyezni, de egyben, a diplomáciában messzi fölülmulta őt. Így tehát Samassának igenis komoly vetélytársa volt Schlauch Lőrinc.

Es senki sem tudhatja, miként végződött volna a Samassa és Schlauch közti párbaj, ha egy rézibb incidens miatt, mely Schlauchnak még szatmári püspök korában történt, a nemzeti kaszinó ekkori igazgatója Károlyi Pista gróf, szenvedélyesen föl nem lép ellene s támadásában oly pontot nem érint, mely lehetett hamis látszat, pletyka, vagy régáalom s mely normális viszonyok közt még szóra sem lett volna érdemes, de amelyet egy primási jelölésnél nem lehetett ignorálni. Így Schlauch, dacára hogy Bécsben is, Rómában is a legnagyobb protektorai neki voltak és dacára annak, hogy a magyar főpapság körében is neki volt a nagyobb és erősebb pártja, mégis lemaradt a versenyben és a primási székre Samassa lett az egyedüli jelölt. De primás mégsem lett, mert Róma vétót mondott.

Alkikéleg össze is tűzött Rampolával, aki akkor mindenható volt a Vatikánban. — Végre találtak egy alkalmas jelöltet, a ki eilen sem Rómában, sem Bécsben nem emeltek kifogást. Ez a jelölt a szombathelyi püspök volt Hidassy Kornél. De még kinevezése előtt megjelent egy szerencsétlen hírlapi interju a püspöknek egy közel álló nőrokonától és másnap már ennek a kombinációnak is befűtöttek. Ennél a kritikus időpontnál jutott eszébe Wekerle Sándornak, az akkori kormány pénzügyminiszterének, hogy ő mint székesfehérvári diák, egy olyan könyvből tanulta a magyar történelmet, mely lelkében mély nyomott hagyott, mert tele volt igazsággal és hazaszeretettel és hogy e könyvek írója Vasary Kolos volt, a ki azóta Pannonhal-

mogatta olyan arányban, amilyen arányban tőle elvárhatnák.

Mind ezért pedig a hercegprímás közvetlen tanácsadóit és ügyeinek intézőit tették felelőssé. Az a házi kezelésben történő segítségnyújtás pedig akképpen fest, hogy igazán érdemes szegények, a kik a segítségre rászorulnak, alig kapnak valamit, ellenben a hercegprímás jótékonyágával és jószágával visszaélő kétes existenciák bőven szüreteltek különféle hazugság címén. Vaszary Kolos éveken át csakugyan mindenét kiosztotta. De a kiosztás alkalmával nem válogatták meg kellően a segítségre szorulókat. A hercegprímási birtokok jövedelmezősége az ország valamennyi főpapi birtoka között a minimális lett. A gyér jövedelem okozta aztán, hogy a hercegprímás nem tudta kifejteni azt a jótékonyágot, a melyet máskülönbön kifejthetne és a melyet tőle el is vártak.

Igy 1912-ben egyre hangosabbá vált az a követelés, hogy Vaszary mellé rendeljenek koadjutort, akár az utódlás jogával is. Erre vonatkozólag sok és hosszantartó tárgyalás folyt és végül is a hercegprímást, aki mindvégig bisott abban, hogy megtarthatja méltóságát, csak koadjutort kap maga mellé, lemondatták.

A lemondatás után valóságos buskomor-ságba esett a hercegprímás. Legközelebbi rokonait, legjobb embereit sem engedte maga elé. Rettegetően levérte az a hangosság és gyűlölködés, mellyel ellenfelei dolgoztak. Aztán lassan belenyugodott. De a külvilággal és az egyház dolgaival már nem törődött és ha valaki említést tett ezekről, rögtön másra terelte a beszédet. Legrettegetesebb napjai azok voltak, mikor végrehajtottak jelentek meg palotájában. Titkolni akarták eleinte a valóságot, teremről-teremre vitték őt, de végül mégis csak mindent megtudott. Testileg és lelkileg teljesen megtörte ez a csúf halálanság. Hónapokig élet és halál között vergődött, de erős szervezete diadalmasan legyőzte a betegséget. Az embereket még most se gyűlölte, mert az ő szíve a gyűlöletet sohasem tanulta meg ellenfeleitől, de kezdett félni, idegenkedni tőlük, mert hirtelen, megdöbbentő váratlanul ismerte meg rosszasságukat. Alig egy két emberrel érintkezett már. Kohl Medárd püspök leghevebb gondozója, jóformán el sem mozdult mellette. Kivüle csak az apáca-ápolónőkkel és Schmidt főorvossal érintkezett. Néha-néha magához kérette unokáncsát, Vaszary Ernő fűrdőigazgatót. Schmidt főorvos naponta meglátogatta és szigorúan figyelt az utabban egyre többet betegeskedő főpásztor életmódjára.

A biboros hetekkel ezelőtt meghült s orvosai tüdőgyulladást állapítottak meg rajta, amit az agg főpap nem hevert ki. A súlyos betegség egészen megtörte szervezetét. A haláltusa két teljes napig tartott. Vaszary halála ma délelőtt egy órakor következett be. A halál pillanatában kezelőorvosán kívül Kohl Medárd püspök volt jelen. Az elhunyt biboros temetése szülővárosában Keszthelyen lesz a jövő hét esztőtörtékén. A szertartási intézkedések még nem történtek meg.

Tábori előfizetőink és olvasóink b. figyelmébe.

Miután tábori postautalványon az írásbeli közlemény nincs megengedve, arra kérjük azokat, akik a háborúból pénzt küldenek, hogy egyidejűleg külön levelező-lapon jelezzék, hogy az összeget ::: milyen címűből küldötték ::: :::

Az aradi küldöttség a királynál.

(Tisza és Varjassy polgármester. — A nyolcvanöt éves uralkodó.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 3.

Ma érkeztek haza Bécsből annak a küldöttségnek tagjai, Nagy Sándor dr., Tagányi Sándor dr. és Gutzjahr Mihály, kik Varjassy Lajos polgármester vezetésével részt vettek abban a hódoló küldöttségben, amely a magyar nemzet tántoríthatatlan hűségét és dinasztikus érzését tolmácsolta oly imponáns módon a trón előtt. Munkatársunk beszélgetést folytatott Nagy Sándor dr.-ral, aki a felejtethetlentül szép ünnepekről a következőket beszélt el:

— E néhány nap alatt a szó teljes értelmében magyar lán uralkodott Bécsben. Minden házon magyar lobogó lengett s amerre a hódoló küldöttség díszes menete végig vágatott kocsijain, majdnem minden járókelő kezében kis piros-fehér-zöld lobogó volt.

— Maga a nagyszabású fogadtatás egy életre szóló látvány volt. Nem akarok most a részletekre kiterjeszkedni, hisz azt a lapok eléggé ismertették. Ami azonban valóban meglepett, amit dacára annak, hogy sokszor olvastam a lapokban, még sem hittem el egészen, amit nem is hinnék el, ha nem győződtem volna meg róla személyesen: az a nyolcvanöt éves uralkodó bámulatos fizikai és szelleme épsége. Királynk olyan frissességgel jár, beszél, foglalkozik a dolgokkal, mintha legfeljebb hatvan-hatvanöt éves lenne. Tisza meglehetősen hosszú beszédét állva hallgatta végig, aztán ugyancsak állva válaszolt rá, majd a csaró következett, mindez legalább másfél óra hosszáig tartott. Másfél óra hosszáig állni még fiatalabb embernek is elég nagy dolog, az ősz uralkodón azonban a fáradtság legkisebb jele sem látszott.

— A király nemesak, hogy kitűnően beszél magyarul, nemesak, hogy akcentusa a legtisztább, de beszédében, amelyet felolvastott, egyes szavakat szónoki módon poentírozott is.

— Mig Tisza beszélt, a király a küldöttséget nézte, mintha ismerős arcokat keresett volna annak tagjai között. A beszéd közben olyan jelenet játszódott le, amelyet csak kiváltságos percekben nézhet végig az ember. A miniszterelnök beszéde közben az olaszok árnálását említette. Mikor ugyszólván átmenet nélkül az „orgyilkos támadás”-ról kezdett beszélni, a király, aki mint említettem, eddig a küldöttséget nézte, felátította fejét, összehúzta szeméit, merően maga elé nézett, majd helyeslőleg bólintott.

— Előzőleg, az osztrák miniszterelnök ebédjén találkoztunk Tisza István gróffal. A miniszterelnök ép Stürgkh gróf osztrák miniszterelnökkel beszélgetett, amikor megpillantotta Varjassy Lajos polgármestert. A beszélgetést azonnal félbeszakította, az emberek sorain keresztül felénk tartott, megszólította a polgármestert s vagy egy fél óra hosszat a legmelegebb hangon beszélgetett el vele. Elbeszélte neki őccse megsebesülésének történetét, érdeklődött az aradi viszonyok, események iránt, majd szívélyesen búcsút vett a polgármestertől s a küldöttség aradi tagjaitól.

Bécs városának bankettjén volt alkalmunk megismerni Weiskirchner bécsi főpolgármestert, akit eddig a lapokból mint munust ismertünk. Mondhatom, az életben a bécsi főpolgármester nagyon bájos, szívélyes, közvet-

len, kellemes, ötletes ember. Nagy hatást keltett az a beszéde, amelyet a banketten tartott.

— Mi eddig a kiegyezési tárgyalásokon, a kvóta megállapításánál néhány rongyos millió felett veszekedtünk, — mondta élénk derűtséget keltve, s azok között, akik a lehangosabban nevettek, volt Krobatin hadügyminiszter is. — Most pedig — folytatta — áldozatképpen s nagystílusban áldozzuk fel a milliókat. Kívánom — így fejezte be beszédét — hogy ez a nagystílus megmaradjon továbbra is a két nemzet egymás közti viszonyában, hogy egymással karöltve nagy dolgokat alkothassunk.

Amikor különvonaton visszatértünk Budapestre, fülkénket felkereste Sándor János belügyminiszter, aki az iránt érdeklődött, hogy tetszett nekünk az ünnepség, milyen impressziókat hoztunk magunkkal.

— Azt hiszem maradandó emléket hoztunk magunkkal — mondotta — s maradandó hatása is lesz ennek az eseménynek.

A francia-imádó Bukarest

(A Marseillaise és a német újságitól.)

Tábori tudósítás.

Berlin, szeptember 3.

A Berliner Lokalanzeiger a következő levelet kapta bukareti tudósítójától:

— Minden, ami Párisból jön, a legszebb legjobb és legpompásabb Romániában, legyen az akár egy félkaru generális, vagy egy bolond kalapmodell, elhervadt diva, vagy rossz regény. Románia minden néprétegének ifjusága a párisi aszfalton kapta nevelését, ott szórta el pénzét és a román szalónokban többet beszélnek franciául, mint románul. A románok számára nem mondhat az ember hízlebb bókot, mintha azt állítja, hogy francia akcentussal beszélnek anyanyelvüket.

A minap egy előkelő étteremben vacsoráztam, amikor a senekar rázendített a Marseillaisere. Mindenki fölemelkedett, én azonban természetesen ülve maradtam. Akkor hoztam lépett egy román tiszt és azt követelte, hogy álljak föl. Kijelentettem neki, hogy német vagyok és távol van tőlem a gondolat, hogy részvegyek a Franciaországnak szóló hódolatban.

— Ön azonban Románia vendége! — kiáltotta haragosan a tiszt.

— Szép, — feleltem nyugodtan — ezt meg is értem és a legnagyobb tisztelettel föl fogok állani, hogyha a román nemzeti himnusz játszák.

A katonatiszt dühösen elfordult tőlem, a publikum pedig füttyüt és lármázott. Később egy román ismerősöm jött az asztalomhoz és ezt mondta nekem nagy komolyan:

— Ezt nem lett volna szabad önnek tennie. Ha a román himnusznál ülve marad, senki sem ütközött volna meg. Aki Franciaország iránt nem visítetik tisztelettel, az kizárja magát az európai kultúra közösségéből.

De ez az ur a bukaresti egyetem professzora! Néhány nappal később beszélgetést folytattam egy román tábornokkal. Biztosított róla, hogy teljesen objektív. Bár katonai kiképzését St. Cyr-ben kapta, azonban, ugymond, Németországról jól van informálva. Bámulója a német hadseregnek, a mi azonban a német népleket illeti, kijelenté, hogy ezt a fekete-fehér-vörös határsorompokon túl senki a világon meg nem érti.

— Szabad kérdezni, tábornok ur, miből tanulmányozta a német népleket?

Erre a tábornok kijelentette, hogy Vetterlé abbénak, a basaarulé német papnak a könyvéből.

Aradi bank ajánlata a városi liszt árusítására.

(Titkos ülés semmisségek miatt. — Elhatározták, hogy majd később határoznak.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 3.

A városi „Geheimrath” ma ismét ülést tartott Lócs Rezső helyettes polgármester elnöklése alatt. A közlelmezési bizottság titkos üléséről van szó. El nem képzolható okokból ma is becsukott ajtók mögött tanácskozott a félelmetes testület, amelynek minden egyes tagja humorosnak találja, hogy őket, szabad polgárokat, akik csak a lelkiismeretüknek tartoznak felelősséggel, a város vezetősége hermetice elzárni igyekszik a nyilvánosságtól. Meg sem tudják érteni, hogy honnan veszi valaki azt a jogot, amellyel rájuk oktroálja a titokzalatosságot. Szabad embereket bezárni egy szobába, amikor éppen azért mennek el a tanácskozásra, mert az egyetlen céljuk, hogy polgártársaik tudomásul vegyék az ő közhasznú munkálkodásukat, ez olyan tortura, amelyet sokáig nem fog elbírní és eltűrni a bizottság, bár mennyire erőszakolják is a városi házában. Autonomia és bürokratikus titkolódzás egymást kizáró és egymást elpusztító elemek. Aki végig olvassa, hogy a mai ülésen mi történt és ezek után a bizottsági ülések titkosságát jogosultnak tartja, az nem érdemli meg, hogy szabad országnak szabad polgára legyen.

Közeledik az új liszt beszerzése miatt összehívandó rendkívüli közgyűlés ideje és azon nemcsak arról kell döntení, hogy kitől vegye a város a lisztet, hanem intézkedni kell a liszt elosztásáról is. A Neuman Testvérek cég ismertetés ajánlatában erről is történik gondolkodás, mert a malmok kijelentik, hogy ők a lisztet szállítják ahhoz az árusítóhoz, akit a tanács nekik megjelöl. Az után tovább adja a kiskereskedőknek. A város közgyűlése, mikor elhatározta, hogy állítja az aradi polgárságot liszttel, arra az elvi álláspontira helyezkedett, hogy a lisztelárusítás hasznából nem egyedül a város, hanem az egész aradi kereskedelem részesedik. A közlelmezési bizottságnak bemutatva az elnök a Központi Takarékpénztárnak ajánlatát, amelyben a bank azt kéri, hogy a város őt bizza meg a lisztelosztás szervezésével. A bank egy központi szövetet létesítene, amely a malmoktól átvenné a lisztet és szétosztaná az általa megnevezett, Goldschmid Mihály, Herbstein C. és Deutsch I. lisztnagykereskedőknek elárusítás céljából. A bank ezért két százalék közvetítési díjat szedne, amelyből egy percentet átengedne a városnak, adna továbbá 4 százalék jutalékot a nagykereskedőknek és 6 percentet a kiskereskedőknek.

A bizottság határozathozatala előtt Varjassy Lajos dr. bejelentette, hogy a kormány közel jövőben országosan rendezí a lisztelárusítást és a rendelet megjelenése előtt a bizottság érdemben úgy sem határozhat, minthogy esetleg ellenkezésbe jutna a miniszteri intézkedéssel. Ezért véleménye szerint a lisztelárusítás kérdése most még nem is aktuális. Indítványára a bizottság azt javasolja a rendkívüli közgyűlésnek, hogy adjon felhatalmazást a tanácsnak, hogy az időközben megjelenendő kormányrendelet érielmében járjon el, ha pedig a rendelet késnek, akkor a közlelmezési bizottság meghatalmazásával, dolgozzon ki egy tervezetet, amelynek alapelve azonban az legyen, hogy minden lisztkereskedő részt kapjon a városi lisztből.

A bizottság ebben az értelemben határozott. A Központi Takarékpénztár ajánlata, amelynek részleteiről természetesen eltérő vélemények lehetnek, kétségtelenül praktikusnak látszó megoldási módját ajánlja a lisztelosztás bonyolult munkájának. Hogy ez milyen teher, azt a város már a múltban is érezte és az a törekvés, hogy a lisztelosztást kiadják, külön, erre vállalkozó szervezetre bizzák, a fővárosban is megvan. Az ilyen lisztelosztásnál természetesen fontos az, hogy a lisztet a közönség számára aránytalanul meg ne drágítsa és hogy az elosztás csakugyan minden igényt kielégítően történjen meg.

Mint megírtuk, az ármegállapító bizottság tegnapi ülésén, sertészsir bevásárlásának szükségességét mondotta ki és a közlelmezési bizottságot megkereste, hogy vegyen valahol zsírt. A bizottság ajánlatokat fog kérni és a vétel fölött később dönt. Az élelmezési bizottság a raktárán lévő cerezs zsír árát felakarta emelni, mert a gyáros jelezte, hogy a jövőben az ár drágább lesz. A bizottság nem engedte meg az áremelést a készletben lévő árura, annak ára, amíg tart, 3 korona 40 fillér lesz. Az új rendelkezés árát majd a beszerzéshez mérten szabják meg.

Foglalkoztak a pieci élelmiszer árusítás ügyével is. Erről lapunk más helyén írunk.

És ezeket a világrengelő ügyeket zárt ajtók mögött tárgyalatják józan eszű polgárokkal.

Kik utaznak az aradi gyorsvonaton?

(Titokzatos nemzetközi utasok. — Fantasztikus kombinációk.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 3.

Békeidőben a lapok legérdekesebb cikkei azok voltak, amelyek hatalmas névsorokkal terheltan jelentek meg. Egy-egy gyűlésről szóló tudósítás csak akkor számíthatott érdeklődésre, ha a vége a „jelentevoltskat” is tartalmazta. Ma a névsorok iránt megcsappant az érdeklődés, mert hiszen még a sebesültek névsora se kelt olyan izgalmat, mint a háboru első heteiben. Mindenki természetesen találja ugyanis, hogy a hadakozás sebesülésekkel, halálhalálakkal jár.

Egy liszt azonban a világháboru közepette is föltétlenül érdekelné a közönséget: az aradi gyorsvonaton utazók névsora. Az aradi vonal ugyanis a háboru alatt a legfontosabb nemzetközi vonalak sorába került. Itt bonyolódik le ugyanis a Nyugatnak a Balkánnal való forgalma, mióta a Dardanella-szorost elzárták és a Fekete-tenger az Adria tenger a leghevesebb harcok színtere lett. Mindenki tudja, hogy a Budapest—Arad—brassói vonatokon a legexponáltabb diplomáciai személyek jönnek-mennek, mert ezek azok a vonatok, amelyek az átszállás nélkül lehet a nyugati városokból akár Konstantinápolyba is eljutni.

Mindenki látja ezeket a fontos személyiségeket, de talán senki se tudja, hogy kikkel találkozott az aradi gyorsvonat érkezésében, vagy kivel aludt egy fülkében a mi hálókoszunkban. Sejtelmük sincs róla, hogy nem az entente valamely nagyon nagy jelentőségű tisztségviselője fut-e át az aradi állomáson egy-egy jelelőtelten külsejű körszakállas ur, akit hajlandók vagyunk a Schlesinger és Pollákovics gabonacég utazóinak nézni.

Néhány hónappal ezelőtt, amikor Konstantin görög király élelhalál küszöbén volt, Aradon át ment hozzá és jött el tőle két kiváló

professzor: a bécsi Eiselsberg és egy berlini tanár, akik megmentették Vilmos császár sógorának életét. A két tanár asszisztenseivel együtt utazott el és az aradi gyorsvonat rendez fülkéiben helyezkedtek el.

— Ki ez a négy ur? — kérdezték a kálozástól a kíváncsi utasok.

— Valami gabona-rekviráló bizottság. Ide utaznak Dévára, — mondta a ravasz kalauz, pedig alkalmasint tudta, hogy kiket takar az egyszerű ruha.

Amióta az aradiak megtudták, hogy milyen előkelő utasai vannak ennek a gyorsvonatnak, mindenkiben diplomátát, vagy hadvezért sejtene. Ha valaki szerényen meghuzódik a fülke sarkában és a hóna alatt sárga kis bőrtáskát szorongat, azonnal összeszögnek az egyszerűbb utasok:

— Tudja ki ez?

— Hát hogyné tudnám, én ne tudnám? Vilmos császár külön követe a szultánhoz. Hallottam, amikor az állomásfőnök figyelmeztette a kalauzt, hogy különös gondot fordítson rá az uton.

A minap egy hatalmas testalkatú férfiú románul társalgott a vonaton a társaságában volt három urral. Az illető nagyon hasonlított Take Jonesku román politikusnak a lapokban közölt fényképéhez. Kétegyházánál már minden valamire való ember tudta és tovább adta az új utasoknak:

— Itt van Take Jonesku, Filipesku és Mille Konstantin. Mennek az olasz királyhoz Svájcban át.

— De jó volna egy kis tüntetést rendezni a bitang russzofilek ellen.

Mézőterem meg is volt a tüntetés.

— Abaug a muszkavezetőkkel!

— Le a Joneskukkal! — kiáltották többen és a szemük a négy ur felé villogott.

A kalauz aztán megmagyarázta a tüntetőkné, hogy Take Jonesku három nappal előbb tércyleg ezen a vonalon utazott, de akit most a román politikusnak néznek, az nem más, mint egy brassói szállótulajdonos.

Annak a képtelen hírnéki is hamar akad terjesztője, hogy az aradi gyorsvonaton tengerész utazgatnak és bőröndbe csomagolva — tengerelattjáró hajókat visznek. Hónapokkal ezelőtt egy tehervonatot kinevezett a háborus fantázia — aranyszállító vonattá. A birhajászok szerint a tehervonat egyes kocsiit arannyal rakták meg azok, akik sok arannyal rendelkeznek. Volt olyan „beavatott” is, aki már azt is tudta, hogy az arany Románián át Szerbiából jött ki és Svájcban keresztül Franciaországba vándorol — a municiók élelben.

Ilyen híres lett az aradi vonal és ez a titokzatos híresség annyira izgatta az emberek fantáziáját, hogy nincs olyan képtelen hazugság, amit el ne hinnének a legártatlanabb tehervonatról is, mielőtt az aradi vágányokra fut.

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, hogy a lap kézbesítésére vonatkozó reklamációkat, avagy a lakhelyváltoztatást mindenkori a kiadóhivatallal közöljék, (Telefon 151.) mert másutt, pl. a lapkihordónál, vagy pénzbeszedőnél leadott címváltozások elkésve, vagy egyáltalában nem jutnak birtokunkba.

Románia elmulasztotta az alkalmas pillanatot.

... tudósítás.

Berlin—Bukarest—Szófia, szeptember 3.

Rotheit Rudolf jelenti Szófiából: Augusztus 30-án kezdődött Bulgáriában a szokásos évi hadgyakorlat. A termést már fedél alá vitték s így a gabonakivitel kérdése a legrövidebb időn belül sürgős lesz. A kiviteli nehézségek lényegesen csökkenni fognak abban a pillanatban, amikor Bulgária a dedeagacsi vasut teljes birtokában lesz, a tekintetek még is továbbra is a Duna-utra irányulnak, amelynek kinyitását a leghatározottabban óhajtják. A földműves-munkák betejzése a népet szabaddá teszi más feladat számára. Nyugodtan néznek itt e feladat elé szilárdan elhatározva, hogy az összes függő kérdéseket végérvényesen rendezik, ha elérkezik a kellő pillanat. A bolgárok biztosak abban, hogy Macedoniát megkapják, akár önként ürítik ki azt a szerbek, akár fegyveres erővel kell megszerezni. A bolgár hadseregben ég a revans eszméje 1913-ért.

Kis esemény, de az ország hangulatára jellemző, hogy legutóbb egy bolgár-német kultúregyesületet alapítottak, amely tegnap mulatkozott be egy hangverseny keretein belül a publikumnak.

Románia elszalasztotta a jó alkalmat.

Bukarest. A Jassyban megjelenő „Jasul” című konzervatív lap írja: Kijelentjük, hadd tudja meg minden hazáját és népet szerető román, hogy meg volt annak a tehetősége, miszerint

visszakapjuk Besszarábiát, ha a központi hatalmáké lesz a végleges győzelem. Mi azonban elszalasztottuk a kedvező alkalmat, mert kormányunk képtelenül és féltékenyen hozzájárult ahhoz, hogy Románia a fennálló szerződések alapján jóakaratu semlegességet tanúsítson.

Sajnálattel említi tehát a mi helyzetünk. Több száz milliós deficitünk van, mezőgazdánk a tönkremenés szélén állanak, országunk ki van téve a sorsveszélyes szeszélyének anélkül, hogy legalább saját területe lenne biztonságban.

Tudja meg tehát minden értelmes és hazáját szerető román, hogy Bratianuval a kormány élén, Take Jonescu,

Nicu Filipescu és követőivel Románia elszalasztotta az egyetlen alkalmat, hogy területét, népességét és tekintélyét nagyobbíthassa. A kormány előtt most már csak egy út áll nyitva. Távozzanak el a képtelen és határozatlan emberek mielőbb az ország ügyeinek vezető állásaiból.

Az entente újabb lépése Szerbiában.

Bukarest. Szerbia még nem adta át válaszjegyzékét az entente-nak. Pasics és a szerb katonai párt nyilvános viselkedése nem felel meg a négyes-szövetség követeléseinek. A Nisben megjelenő Tribuna írja: A négyes-szövetség újabb erős nyomást gyakorol Szerbiára, amely miatt kabinetkrízis várható.

Az entente új követekkel próbálkozik.

Szófia, szeptember 3. Savinski orosz követet korábban visszahívta. Utódja valószínűleg Gulkievics, az orosz külügyminiszterium hírszerző hivatalának főnöke lesz. A visszahívás oka az, hogy az entente-államok kormányai elsősorban a balkáni fővárosokban lévő külügyi képviselőket okolják az elszalasztott kudarcokért. Ép ezért valószínűnek tartják, hogy már a legközelebbi időben az entente-államok új követeket küldenek a Balkánra, különösen Nisbe és Szófiába.

Szerb-bolgár megegyezés reménye.

Szófia, szeptember 3. A szerb félhivatalos Glasnik, politikai forrásból úgy értesül, hogy nincsen kizárva Szerbia és Bulgária között egy békés megegyezés létrejöttének a lehetősége abban az esetben, ha Bulgária hajlandó volna az újabb kombinációba vettek alapján tárgyalásokba bocsátkozni.

Orzik a dedeagacsi kikötőt.

Bukarest, szeptember 3. Ideérkezett távirat szerint a minap Dedeagacsbán a katonai hatóság elrendelte, hogy az utcákon este ne gyujtsák meg a lámpákat s a házakban oltsnak el minden világosságot. A város ezen az estén teljes sötétségben volt. Az intézkedésnek az a magyarázata, hogy Dedeagacsbán a város különböző pontjain nehéz ütegeket helyeztek el, amelyek jól fedett állásokban úgy vannak elhelyezve, hogy a várost a tenger felől jövő minden támadás ellen megvédhessék.

Venizelosz a szerb-görög szerződésről.

Athén, szeptember 3. Venizelosz miniszterelnök a pártklubban bizalmas beszélgetés közepette — mint athéni lapok jelentik — ki-

jelentette, hogy Szerbia a bolgár követeléseket a leghatározottabban vissza fogja utasítani és hogy ez a határozat egyben végérvényes is marad. Hozzátette még Venizelosz azt, hogy a görög kormány közölte Pasicscsal, hogy kénytelen volna a szerb-görög szövetségi szerződést felbontottnak tekinteni, ha Szerbia területi engedelményekbe belemenne, tekintve azt hogy a szerződés kizárólag oda irányul, hogy Bulgáriával szemben fentartsák a balkán státusquot. A területek átadása épen ellenkező a szerződés céljával és egyszerűsége fel is bontaná a szerződést. Görög politikai körök különös fontosságot tulajdonítanak Venizelosz bizalmas nyilatkozatának és főképpen a szerződés felbontásáról tett kijelentését tartják igen jelentőségteljesnek.

Átadták a szerb választ.

Szófia. Nisből jelentik: A szerb kormány ma nyújtotta át jegyzékét az entente válaszjegyzékére. Az entente hatalmak legközelebb közös kommunikéban fogják közölni Szerbia válaszának tartalmát. A görög válasz a jövő héten fog megtörténni.

Anglia tengeri terve a német partok ellen.

(Tengeralattjárók a Keleti tengeren.)

Távirati tudósítás.

Berlin—Kopenhága, szept. 3.

Anglia a tengeralattjáróival és hadihajóival most már véglegesen keresztül akarja vinni a német tengerpart blokádját.

Tizenegy angol buvárhajó a Keleti tengerben.

Krisztília, szeptember 3. Stockholmból táviratozzák az Aftenposten-nak: Az E. 13. egyik megmentett angol matróza egy előkelő dán tengerész-tiszttel közölte, hogy az ő buvárhajójával együtt még tizenkét angol tengeralattjáró kapott megbízást arra, hogy kísérelje meg a behatolást a Keleti tengerbe. Ezek közül egynek még a saltholmi katasztrófa előtt vissza kellett térnie Angliába, míg a többi tizenegynek sikerült a Keleti tengerbe bejutnia.

Német repülők Páris felett.

Hága. A Malin jelenti, hogy a legutóbbi napokban hat német repülő jelent meg Páris erődítményei felett, melyekre sikertelenül dobtak bombákat.

A németek szándékai a Balti-tengeren.

Krisztília, szeptember 3. Stockholmból táviratozzák az Aftenposten-nak: Wedel herceg, Elzász-Lotharingia volt helytartója, a napokban Stockholmba érkezett. Minthogy a herceg felesége svéd arisztokrata családból származik és mint Vilmos császár főszárnyságé és bizalmi embere, bizonyára alapos ismerője a császár szándékainak. Stockholm politikai köreiből e látogatásnak nagy jelenséget tulajdonítanak. A herceg Dánián való átutaztában hosszas megbeszélést folytatott Kopenhágában az ottani német követtel. Politikai körökben azt hiszik, hogy különösen két kérdés az, amely Wedel herceget Svédországba hozta: az egyik az oigndi szigetek kérdése, amelyek visszaszerzése a svéd nemzet legfőbb kívánsága és amelyeket esetleg Svédország részére Németország okkupál, a másik azoknak a kérdéseknek tisztázása, amelyek előállhatnak, mi-helyi a németek tovább előnyomulnak a finn öbölre.

Az aradi közönség követeli a rendőrségi élelmiszer-árusítást.

(Levél az Aradi Közlönyhöz. — Greén Nándor nyilatkozata. — Az élelmezési bizottság nem határoz a főkapitány nélkül.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 3.

Néhány nap előtt megírta az Aradi Közlöny, hogy a piacon árat szabályozó hatósági sátor megszüntetés veszélye fenyegeti. A közönség körében a legnagyobb megütközéssel vették tudomásul ezt a hírt. A sok hatósági intézkedés és félintézkedés között, amit az élelmiszerüzem és élelmiszerüzem tekintetében tettek, a piaci rendszabályok a rendőrség ambiciózus működésével beváltak.

— Igen tisztelt szerkesztőség! — írta egy aradi olvasónk — Megdöbbenéssel olvastam, hogy a rendőrség piaci árusító bódéját megszüntetik. Mi, akik a piacon minden nap megfordulunk, hetek óta tapasztaljuk, hogy milyen hasznos az, hogy a rendőrség sátrában nagy mennyiségű élelmiszert árusítanak olcsón. A kofák megérzik azt, hogy burgonyát, paradicsomot, zöldséget a rendőrség olcsóbban ad és maguk is kénytelenek lesznek a magasra sáfolt árakkal. Nem tudom kinek lehet kedve kifogásokat tenni a rendőrségi sátor ellen, de akárki is: az biztos, hogy a piacon soha meg nem fordult. Azt hiszem igen sok aradi háziasszony van azon a véleményen, amin én, hogy a hatósági sátrat nem szabad bezárni, de még csak a rendőrség kezéből sem szabad elvenni. Az agyonigazgatott hatósági husszék és a városi élelmiszerüzlet, ahol a liszt és cukor mellé mázsás gorombaságokat mérnek, eljlesztő példái annak, hogy nem így kell a hatósági élelmezést csinálni, hanem úgy, ahogyan a rendőrség hozzáfogott.

A főkapitány előterjesztését ma kellett volna tárgyalni a közlélelmezési bizottság ülésén. A bizottság az újabb szokás szerint négy fal közé rejtőzött és bátrán letárgyalhatta volna a közlélelmezési bölcseneknek úgy látszik nem szimpatikus hatósági sátor ügyét, de mégis meggondolták a dolgot. A főkapitány nem jelent meg az ülésen és nélküle nem akarták tárgyalni a kérdést. Valószínű, hogy a gánjoskodók is megbánták, hogy az önzetlenül és táradhatatlanul dolgozó rendőrség ambiciózus embereinek kedvét szegték és kapacitáit szeretnék a főkapitányt, hogy a rendőrségi „üzemet” továbbra is tartsa fenn. A főkapitány beadványát ma nem is tárgyalták és a legközelebbi ülésre külön meghívják Greén főkapitányt.

Greén Nándor főkapitány, a kit a piaci hatósági élelmiszer-sátor megszüntetése felől megkérdeztünk, az Aradi Közlöny munkatársának a következőket mondta:

— Nem tettem olyan javaslatot, hogy a hatósági sátor szüntessék be, csupán azt hoztam a városi tanács tudomására, hogy a sátorban árusításról más módon gondoskodják, mert én két tisztviselőmet, a kik idáig az árusítást vezették, nem nélkülözhetem állandóan. A helyet a következő: az élelmezési bizottságnak már régen, még a háboru legelején előterjesztést tettem, hogy a piacon a legszükségesebb élelmickek árusítására létesítsünk hatósági árubódét. Akkor nem találták kivihetőnek ezt a gondolatot. Hónapokkal utóbb még is csak be kellett látni, hogy ez a hatósági árubódé hasznos hatással van a piaci árak szabályozására. A mikor a törvényhatósági bizottság megadta nekem a tágabb felhatalmazást a piaci árak szabályozására, eleinte igyekeztünk

nyersebb fellépéssel a túlságosan felszökött árat lezoritani. Mindjárt kezdetben foglalkozunk azonban az aliss, hogy egyes, legszükségesebb élelmickekkel nagyobb mennyiséget normális áron piacra vessünk és ezzel természetesen uton lezoritjuk az árat. Így állandósult a hatósági sátor a piacon. Öt ezer korona forgótőkét bocsátott a polgármester rendelkezésemre, ebből beszeresztünk burgonyát, hagymát, paradicsomot, tojást, néha szárnyast is, fűszereket és zöldségféléket. Az élelmickek beszerzését Moldován Ödön rendőrhadnagy látta el és ugyanő vezette egy másik tisztviselővel az árusítást a piacon.

Mi következett ebből: a piacon csakugyan volt állandóan elegendő élelmiszer, az árat a hatósági sátorban nyereszkedés nélkül megállapított árak általában szabályozták, mert hiszen a falusiak és a helybeli viszontelárúsítók kénytelenek voltak alkalmazkodni a hatósági árakhoz. Viszont azonban a két rendőrtisztviselőt csaknem kizárólag az élelmezési piaci ügyek vették igénybe. Moldován rendőrhadnagy igazán önzetlenül és nagy fáradtsággal bejárta a vidéki termelőhelyeket, burgonyát, tojást, fűszereket, baromfit vásárolt faluhelyen, gondoskodott ezek beszállításáról, elárúsításáról.

Azt mondhatom tehát, hogy a piaci árak szabályozása és a hatósági élelmiszer-árusítás a piacon teljesen a rendőrség munkája lett. Elvégeztük, amire vállalkoztunk önzetlenül, minden jutalom nélkül, még azt sem kívánom, sőt tiltakoznék ellene, hogy elismeréssel legyenek ezért. De már azt igazán nem kívánhatja senki, hogy munkánkért, amit hivatalos teendőnkön felül végeztünk, állandóan bosszúságunk legyen, alaptalan szemrehányásokat, támadásokat fogadjunk el. A közönség látta, hogy mit tesz az élelmezés, a piaci árusítás terén a rendőrség. A közönség köréből nem is hallottam panaszt, elégedetlenséget. Azonban egyre gyakrabban történik, hogy más oldalról gánjoskodnak.

Például megtörtént, hogy az élelmezési bizottság elnökének kívánságára a Moldován által beszerzett élelmickekkel átadtuk el-árusításra a városi élelmiszerüzletnek, tojást, burgonyát. Egy nagyobb burgonyabeszerzőnél egy vagon burgonyát adtunk át az élelmiszerüzletnek. Ugyanabból a burgonyából árusított a rendőrség a piaci sátorban és nálunk semmi baja nem volt a burgonyának, mert gondoztuk, amint igazán szük kis elraktározó helyünkön gondozunk, megromlás ellen védünk ma is minden beszerzett élelmickek. Nem akarok nyereszkedni a gondjaimra bizott városi pénzzel, de nem akarom azt sem, hogy károsodás érje a várost és nyugodtan mondhatom: ameddig a rendőrség viszi a piaci hatósági sátor üzemét, ez nem is következik be. A városi élelmiszerüzlet azonban nagy kupseban halmozta fel a neki átadott burgonyát és Moldován hiába figyelmeztette ismételtelen Sponner Adolfot, az élelmiszerüzlet vezetőjét: „forgassák meg naponta a burgonyát, mert megromlik.” Sponner állítása szerint 420 korona értékű burgonya csakugyan meg is romlott a városi élelmiszerüzlet raktárában. Most ezt a 420 korona kárt az én nekem átadott ötezer korona terhére akarják írni. Azt hiszem nem

kell bővebben magyaráznom, milyen helytelen ez és a végsőkig tiltakozom is ellene. — Másik eset: az élelmezési bizottság egyik tagja azt állítja, hogy a rendőrség drágábban árul a piacon, mint a kofák. A paradicsomot például drágábban adtuk. Én tudom, hogy ez minos így, a közönség is tudja és érthető, hogy nem esik jól az ilyen panasz, amelynek egyedüli alapja az, hogy a városi kertészet aránylag csekély paradicsom termését tényleg olcsóbban adta. Viszont a piacon épen a mi áraink kényszerítették a falusi termelőket 4—6 filléres árengedményre.

Még több ilyen esetet tudnék elmondani. Apró esetek külön-külön, de együttvéve olyan tendenciát árul el, amely elveszi a kedvet, ambíciót. A rendőrség munkája ugyanis fokozottabb most a háborus időben: miért kapjunk tehát folytonos gánjoskodást olyan tevékenységért, ami tulajdonképpen nem a rendőrség feladata. Nem a hatósági sátor megszüntetését javaslom én, csupán azt jelentem be, hogy a rendőrség tovább nem foglalkozik annak vezetésével. Mi megtettük a magunkét, most folytassa más a munkát. Talán csak lesz a városnak embere, aki átveszi az árusítást.

Hogy a hatósági árusítást épen az tette olcsóvá és árszabályozóvá, hogy a rendőrség emberei önzetlenül és lelkesedéssel, a szó szoros értelmében rezi nélkül dolgoztak? Erre csak azt mondhatom, hogy nincsen pótolhatatlan ember. Arra se nekem, se tisztviselőimnek nincs szüksége, hogy a fáradtságért — Moldován akárhányszor éjjel-nappal az élelmiszerbeszerzéssel foglalkozott — tüszurásokot, kellemetlenkedéseket viseljünk el.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Az aradi zenekonzervatóriumba a beiratások szeptember hó 1-én megkezdődtek Müttermüller József igazgató, Szabadság-tér. 2987

* Zeneintézeti beiratások, folyamában vannak és egész nap eszközöltetnek a Szalay-Békési-féle zeneiskolában (Akadémiai Előképző Tanfolyam) Szabadság-tér 7. szám, II. emelet.

* Hegedű, zongora, ének és mimika tanítás a legújabb francia módszer szerint. Beiratkozás szeptember 1-től Karháznak Ferenccsel, Batthyányi-u. 21. 3117

* Színészeink a háboruban. A háboru szele a színészek világán sem vonult át nyomtalanul. Számosan Thália papjai közül hagyták ott sikereik színhelyét, hogy a világháboru véres színpadján szerezzenek dícsőséget maguknak és hazájuknak. A Színházi Élet szeptember hó 4-én megjelenő száma a hadbavonult színészeinkkel foglalkozik írásban és képben. Elvezetes formában tárgyal továbbá minden a színházzal kapcsolatos eseményt. Érdekes intimításokat, kulisszatitkokat tartalmaz az elevenen szerkesztett hetilap. Számos fényképfelvételek, karrikaturák, rajzok tarkítják. Felelős szerkesztő Inoze Sándor. Előfizetési ára teljes kötet és levelezőlapmelléklettel egy negyed évre 3 korona, fél évre 5.50 korona és egész évre 10 korona. Egyes példány ára teljes kötet és levelezőlapmelléklettel 30 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal, Budapest, V. Visegrádi-utca 3.

* A Nyugat szépirodalmi folyóirat szeptember 1-i száma a következő nagyrészt aktuális és igen érdekes tartalommal jelent meg: Babits Mihály: Kártyavár (regény I.), Térey Sándor: A Gyermekek (vers), Halász Imre: Széil Kálmánról, Kosztolányi Dezső: Adám (vers), Ambrus Zoltán: A tületlen ember (novella), Feleky Géza: Krivosein, Ambrus Zoltán: Háborus jegyzetek, Ady Endre: Szép a Szép. — Legyetek emlékezőkessel hozzám. — Csak rosszabb volnék (versek). Figyelő rovat. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Lónyay-utca 18. Előfizetési ára: egy évre 24 korona, fél évre 12 korona, egyes szám ára 1 korona 20 fillér.

Az oroszok a kedvezőtlen idő segítségében biznak.

(Hat hétig tarthat még a német előnyomulás. — Ha Anglia nem ad pénzt: Oroszország külön békét köt.)

— Távirati tudósítás. —

Bécs—Berlin—Kopenhága, szept. 3.

A *Novaja Vremja* katonai munkatársa szerint a németek Moszkvát, Kievet és Pétervárt is megakarnák hódítani, de ez csapataik kimerültsége folytán nem fog sikerülni. Az oroszok csakis kedvező feltételek mellett veszik tel a harcot, ez csak a Vilia folyó jobb partján történhetik. Az orosz katonai körökben különben valószínűtlennek tartják, hogy a németek most fogják nyugatra küldeni csapataikat. Ugy gondolják, hogy most minden áron Pétervárt akarják torszírozni. Pedig erre mindössze hat hét áll rendelkezésükre és ez kevés lesz arra, hogy Pétervárt elérhessék. Hat hét múlva ugyanis beáll a tél, amely nagy akadályokat gördít az előnyomulás elé. Jövő tavaszig, vagyis nyolc hónap alatt az oroszok olyan erősítéseket fognak kapni, hogy újból tevékeny küzdelmet a németekkel.

Az oroszok külön békéje.

Stockholm. A *Ejecs* a következőket írja: Vagy ad nekünk Anglia pénzt és hadieszközt vagy külön békét fogunk kötni. Kiváncsiak vagyunk az angolok válaszára.

Zsidóüldözés a vereségek miatt.

Kopenhága. Pétervárról jelentik: Az utóbbi napokban a drágaság miatt számos helyen újabb zavargások voltak. Különösen nagyok voltak a zavargások Moszkvában, Odesszában és Kiewben, ahol a zsidókat üldözték, mert őket okolják a hadsereg vereségeiért.

Az oroszok visszavonulása a mocsárvidéken.

Krisztinánia, szeptember 3. A keleti harcterről jelentik az Aftenpostennek: A Breszt-Litovszk felől visszavonuló oroszok kétségbeesett ellentállást fejtenek ki a mocsaras és részben sűrű erdővel borított vidéken, hogy kelet felé az összeköttelést fentartsák. A védelem ezen a tájakon úgy rendezkedett be, hogy két-két kilométernyi távolságokban építettek ki lövészárkaikat. Ugy látszik, hogy az orosz hadvezetőség már régóta előkészül a visszavonulásra ezen a mocsaras tájon is. Visszavonulásuk alkalmával az általuk használt utakat vízzel árasztják el és e célra előkészített faállványokon helyezik el gépfegyvereiket, hogy a németek e nehézségek dacára mégis állandóan és erőlesen visszaszorítják az oroszokat és hogy a sűrű erdőben nehéz ütegeikkel is előre tudnak menni, bizonyítja a németek nagy erélyét és egyéb hadi erényeit.

Orosz jelentés győzelmeinkről.

Budapest. A „Magyar Távirati Iroda” jelentik a sajtóhadiszállásról:

Augusztus 30 ára virradó éjjel az ellenség megkezdte az offenzívát a crakai vasutvonalról északra. Az offenzívát a Missa folyónál feltartóztattuk. Friedrichstadttól északnyugatra visszavertünk egy ellenséges támadást, melynek célja a Dvinán való átkelés volt. A németeket, akik a folyón átkeltek, visszaűztük a

jobbpartra. Friedrichstadtnál a németek az augusztus 29-ére következő éjjel orkán-szerű ágyuzással elkezdett támadásokat intéztek a híd ellen. Az összes támadásokat visszavertük az ellenségnek súlyos veszteségeket okozva. A jobbparton offenzívába mentünk át és offenzívánk augusztus 30-án sikeresen kitejrlődött. A Vilia és a Nyemen közti hárévonalon az ellenséges offenzívát, mint eddig is, visszavertük. A Bobr felső folyásánál augusztus 29-én és 30-án Lipsk Dibra vidékén ismét visszavertünk német támadásokat. A Grodno és Gerabis közti fronton általában nincs változás. Gerabisnél 3-án visszavertünk két támadást. Vladimir-Volinskynél augusztus 29-én Svilluhytól keletre visszavertünk ellenséges támadásokat és mintegy kétszáz foglyot ejtettünk. Galiciában osztrák-magyar csapatok hosszú szünet után 29-én és 30-án egész sereg erővel támadást intéztek frontunk ellen. Az offenzívát igen heves nehéz és könnyű tüzérségi tüzelés előzte meg. Az ellenség különös elkeseredettséggel támad Lonzóvtól északra. Pomezani Zborov környékén a Steipa-menti fronton, továbbá Tarnopol, Zortkov felé vezető vasutak mentén az ellenség helyenkint nyolcszor is megismételte támadásait, amelyeket mind visszautasítottuk. A támadások során óriási veszteségeket okoztunk az ellenségnek, mely több helyen sietve volt kénytelen visszavonulni. Ellentámadásainkkal széles fronton tekintélyes eredményt értünk el. Harminc ágyut és huszonnégy gépfegyvert zsákmányoltunk. Háromezer foglyot ejtettünk, felerészben németeket.

Fokozzák az orosz municiógyártást.

Csernovic, szeptember 3. Mivel Oroszország északi ipari vidékét erősen fenyegetik a németek, most a déli kormányzóságokban, különösen Kerczonban és Odesszában szervezik a municiógyártást. Mint az orosz lapok jelentik, a déloroszországi nagyiparosok melegen felkarolták a tervet és már kezdenek berendezkedni a munició gyártására.

Német repülőik orosz várak felett.

Berlin, szeptember 3. Hétfőn jelent meg először Dünaburg felett német repülőgép. Világosan meg lehetett ismerni, hogy hidroplán. Bombákat nem dobott le és a repülőgépek elleni védekezésül szolgáló ágyuk szakadatlan lövöldözésének ellenére is sértetlenül repült tovább északnyugat felé.

Basel, szeptember 3. Pétervárról táviratozzák, hogy Minskben nagy rémületet keltett egy Zeppelin megjelenése. Néhányszor átlebegett a város fölött, azután nyugati irányban szállott el, a nélkül, hogy bombákat dobott volna.

Varsóban lengyel önkormányzat van.

Amsterdam. Az angol sajtó élesen meg támadja Németországot azért, mert a német csapatok orosz városokban tuzsokat szednek. A Wolf-ügynökség az angolok panaszára kijelenti, hogy a német katonai parancsnokságok bejelentették ugyan a tuzsok vételét, de ezt nem tartják be és tényleg sehol sem szednek tuzsokat. Varsó például lengyel önkormányzat alatt áll, a rendet a lengyel polgárság tartja

fenn. A mulatók és az összes színházak nyitva vannak és a lengyelek felelőlegesen, hogy kiszabadultak az orosz járomból.

A monarchia lengyelországi főkormányzója:

Bécs. A király Diller báró vezérőrnagyot Orosz-Lengyelország osztrák-magyar közigazgatás alatt álló területeinek főkormányzójává nevezte ki.

Olaszország a Dardanella-kalandban.

(Elpusztult az olasz haderő egy harmada. — Az Isonzónál megváltozik a helyzet.)

Távirati tudósítás.

Bécs, szeptember 3.

A Frankfurter Zeitung katonai munkatársa a következőket írja a harcéri helyzetről:

Katonai szempontból nézve, Olaszország részvétele a dardanellai akcióban, vagy pedig Anatólia szigeti részén való partraszállása bizonyára kellemes az angoloknak és franciáknak, azonban magára Itáliára nézve a legnagyobb veszedelmeket rejti magában. Cadorna van olyan jó stratégia, hogy belássa, hogy az Isonzónál rövid idő múlva megváltoznak a viszonyok, mielőtt százezer, vagy ennél is több olasz katona harcol Angliáért Anatóliában. Ez a gondolat oly egyszerű és közelfekvő, hogy Cadorna sem zárkozhatik el előle. És ha Olaszország még is belemegy a kalandba, ez azt bizonyítja, hogy Itália lemondott egy újabb isonzói általános offenzíváról és hogy Anglia nyomásának nem birt ellenállni.

Az oroszországi eseményekre semmi befolyással sem lesz az olaszok újabb hadüzenete. Ott a német és osztrák-magyar bajonettek föltartóztatlan tempóban csinálják a történelmet. Bizonyosnak látszik, hogy az oroszok déli hadserege rövid idő alatt döntő vereséget szenved. A legutóbbi napok eseményei azt most már kétségtelessé teszik és ennek következtében a központi hatalmaknak ismét egy tekintélyes hadereje szabadul föl. Nem akarunk a fantázia utvesztőibe tévedni, amelyek Odesszáig és Romániáig nyulnak, hanem egyszerűen és ridegen csak annak konstataálására szorítkozunk, hogy fölszabaduló haderőnkét energikusan, céltudatosan és a nagyságában rejlő hatalmához méltóan fogjuk fölhasználni. Hogy hol használjuk föl, erre mértékadó helyen nincs kétség.

Visszavert olasz támadások.

Bécs, szeptember 3. A Tonale-szorosban vívott utolsó ütközetekről a Tiroler Soldatenzeitung a következőket jelenti: Három olasz tüzéreg támadta meg hadállásainkat a szorosban és valóságos elárasztotta a lövedékek egész záporával. A legnagyobb kaliberű ágyuk ontották magukból a tüzet, migsem a mi ütegeink egyike egy telitalálással teljesen elnémitotta az ellenséges ágyukat, a melyek a Monticello lejtőin voltak beásva. Ekkor aztán

szakadatlanul dörögtek a mi ágyunk és megfutamtották az ellenséges gyalogságot.

Nemsokára az olaszok új tartalékokkal jöttek ellenünk, de minden támadásukat visszaverjük és a rohamozó olaszok fejvesztetten menekültek minden irányban. Sok sebesült-szállítmányt figyeltünk meg az ellenséges front mögött, a mi azt bizonyítja, hogy ezekben az ütközésekben az olaszoknak nagy veszteségeik voltak. Összesen körülbelül hatszáz olasz puska-t zsákmányoltunk és több mint négyszázezer párront szedtünk össze. Megszámláltunk kétszáz olasz holttestet, köztük két törzstiszt is volt és nem tudjuk az olaszok veszteségét, ha kétezer emberre becsüljük.

Az olasz haderő egyharmada elpusztult.

Luganó. Az olasz harcterről érkező hírek szerint újabb nagy kudarok érték az olaszokat. Az olasz haderő háromtizedrésze már elpusztult és még semmi eredményt sem képes felmutatni az olasz hadsereg.

H I R E K. LEGUJÁEB.

Erkezett reggel 2 órakor.

Budapest. A Pester Lloyd haditudósítója jelenti a sajtóhadiszállásról: Luck elotglalásánál különösen élelmi-szerekben és gabonában esett igen nagy hadizsákmány Puhallo tábornok csapatainak a kezébe. Tüzérségi anyagot csak igen csekély mennyiségben találtak a várban, mert az oroszok a lucki vartüzérséget már régebben a galiciái harcokhoz szállították. Luck eleste olyan váratlanul volt, hogy az oroszoknak nem volt idejük a várvédő ágyuk visszaszállítására. Luck bevétele egyike a háboru legmeglepőbb sakkhuzásainak.

Krakó. Vilmos császár ma újból Krakóba érkezett. A császár automobilon érkezett kíséretével. Néhány köképületet megtekintett, majd délután tovább utazott.

Pétervár. A Goremykin-kabinet válsága küszöbön van. A hangulat felette deprimált. Komolyan félnek attól, hogy nagyobb zavargások törnek ki. Mikócs cár teljesen apatikus, lehangolt, mindent aláír, amit tanácsosai elébe terjesztenek.

Newyork. Wilson elnök legközelebb megkezdí szabadságát. Az elnök mint ismeretes az Arabic-eset miatt elhalasztotta szabadságra menését. Most, miután a német-amerikai viszony teljesen megjavult, mi sem áll utjában Wilson pihenésének.

Kopenhága. A Berlínske Tidende jelenti: Párisban a bulgáriai ellentmondó hírekre igen nyomott a hangulat. Remélik, hogy a kabinet egyenetlensége meg fogja kényszeríteni a törökökkel való megegyezést, mindamellett abban is kételkednek, hogy az entente meg fog tudni egyezni Bulgáriával.

Szófia. A konstantinápolyi tárgyalásokban létrejött megállapodások szerint Bulgária még szeptember folyamán átveszi az igazgatást a törököktől átengedett új területeken.

Stockholm. A Nowoje Wremja jelentése szerint Suchomlinow volt

hadügyminiszter ellen az eljárást, melyet a municióhiány miatt indítottak, egyelőre beszüntették. Azokat, akiket a municióhiány előidézésében bűnösnek tartanak, csak a háboru befejezése után fogják bírói felelősségre vonni.

Amsterdam. Washingtonból jelentik a Reuter-ügynökségnek: Gibbono bíboros a pápa békéről szóló leveleit ma adta át Wilson elnöknek.

Bern. A német és francia hadirokkantak kicserélését Svájc közvetítésével szeptemberben folytatják.

Berlin. A harmadik német hadikölcsönre megkezdődő jegyzések során az essen Krupp-cég negyven millió márkát írt alá.

Csernovic. Csernovictól északnyugatra a besszarábiai határon tegnap ismét intenzív erővel működött a tüzéség. Az oroszok kísérleteket tettek frontunk nyugtalanítására. Egy orosz repülő is megjelent frontunk felett, de bombái nem okoztak kárt.

— **Minisztertanács.** Budapestről jelentik: Ma délután Tisza István gróf elnöklésével minisztertanács volt, melyen a kormány Budapestben tartózkodó tagjai kivétel nélkül megjelentek. A tanácskozáson a jegyzőkönyvet Drasche Lázár Alfréd miniszteri tanácsos vezette. A minisztertanács folyó ügyekkel foglalkozott.

— **Programbeszéd.** Budapestről jelentik: Széll Kálmán halálával megüresedett választókerületben, Szentgotthardon Rosner Ervin báró, a király személye körüli miniszter vasárnap tartja programbeszédét.

— **Kittüntetett vezérkari tisztek.** A király Lenz Albin 3. huszárezredbeli századosnak, beosztva a vezérkarhoz, a m. kir. 9. népfelkelő hadtáp dandár parancsnokságánál és Hannseni Deschán Benő 3. huszárezredbeli századosnak, beosztva a vezérkarhoz, a Szymien csoportpar-nál, az ellenséggel szemben viselt vitéz magatartásuk elismeréséül a hadiékítményes katonai érdemkereszt 3. osztályát adományozta.

— **1,3 milliárd frank hadisegély.** Krisztinából jelentik: A francia belügyminiszterium közlése szerint a francia katonák családtagjai részéről eddig mintegy négy millió támogatás iránti kérvény érkezett be, amelyeknek nyolcvan százalékát a kormány teljesítette. Ezeknek a támogatásra szorulóknak eddig 1,3 milliárd frankot fizettek ki.

— **Kinevezés.** A földművelésügyi miniszter Hepke Arthur kir. alerdőfelügyelőt, főerdőmérnöki minőségben az aradi m. kir. erdőhivatalhoz helyezte át erdőgondnoknak.

— **Üzleti ügyek rendezése Boszniában.** Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara közli, hogy a Magyar-Bosnyák Gazdasági Központ egyik tisztviselője a jövő héten Boszniába utazik és alaposan szemügyre fogja venni Sarajevó és környékének üzleti viszonyait. Amennyiben erre a területre valamely cég üzlete kiterjed, avagy a jövőben szándékoznék üzletét oda kiterjeszteni, a legnagyobb készséggel áll rendelkezésére a központ és beszeres minden információt, amire szüksége van. Ha tehát ezt igénybe akarja venni valaki, akkor jelentse be azt a központ irodájában (Budapest, V. ker. Rudolf Rakpart 9. sz.)

— **Hősi halál.** Szomorú hírt hozott a napokban Aradra a posta az orosz harcterről. Az irás Halász Imre dr.-ról, a 83. gyalogezred tartalékos hadnagyáról szól, aki a doberdói fensíkon gránát szikánktól találva hősi halált halt. A levelet Halász egyik aradi rokonának írták, hogy ő hozta a gyászirat az elesett hadnagy Selénden lakó szüleiével. Halász Imre júliusban ment el Aradról a harcra harmadszor. Első ízben sebesülten, azután pedig betegesen jött Laza a harcterről, ahol kiváló szolgálatainak elismeréséül soronkívül léptették elő hadnaggyá. Halász Imre dr. huszonöt éves volt, közvetlenül a háboru kitörése előtt nyerte el a müncheni egyetemen vegyész-mérnöki diplomáját. A fiatal hőst bajtársai a front mögött temették el. — Voin Péter a 63-ik gyalogezred hadnagya ma délután a liceumi kórházban a harcúterén szerzett súlyos betegsége következtében meghalt. Voin hosszú hónapokon keresztül küzdött az északi harcúterén, ahol soronkívül léptették elő hadnaggyá. Tüdőléptetése után hűlés következtében tüdőlobot és mellhártyagyulladászt kapott és az aradi liceumi kórházba már nagy betegesen került. Napok előtt Aradra érkeztek hozzátartozói is, akik résztvettek az ápolásban, de mind-en hasztalan volt, a fiatal hadnagy ma délután egy órakor meghalt. Tüdőléte holnap délelőtt tizenegy órakor lesz a liceum-kórházból.

— **Fát és szenet kérnek az állami tisztviselők.** Az aradi tisztviselők köre kezdeményezésére az állami tisztviselők országos egyesülete a pénzügyminiszterhez, a ki az állami alkalmazottak téli szükségletei biztosításának kérdésével igen behatóan és legmesszebbmenő jóakarattal foglalkozik, újabb előterjesztéssel fordult és arra kérte: tegyen a pénzügyminiszter maga is újabb lépéseket az iránt, hogy az összes állami alkalmazottak a szénhez és tüzfához a kereskedelmi tárcához tartozók, illetőleg ugyancsak a tüzfához a földművelésügyi tárcához tartozók által élvezett kedvezményesen áron juthassanak. Ha pedig ez pillanatnyilag kivihetetlen lenne, legalább azt eszközölje ki, hogy akik többen összeállva a bányákból vagy máshonnan szenet, tüzfát tudnak szerezni, a vasúti szállításnál tarifa-kedvezményben részesülhessenek, továbbá, hogy a kincstári erdők és fatelepök közelében lakó állami alkalmazottak tüzfát az állami telepekből jutányos árban kaphassanak. Az állami alkalmazottak már-már kétségbeejtő helyzetén segíteni ez volna egyik leghatékonyabb mód s ez még anyagi megterheléssel sem járna. Semmi akadálya a kérés teljesítésének nem lehet, csak a földművelési és kereskedelmi tárcák vezető férjái joggal várható jóindulata és méltányos érzése kell hozzá. Ha már koplalni kell is az állami alkalmazottaknak, de fázni-dideregni nem engedí őket és gyermekeiket a kormány.

— **Ócskavasat keres az angol hadügyminiszter.** Londonból jelentik: A „Daily Telegraph” hirdetési rovatában különös közleményt tesz közzé az angol hadügyminiszter. A büszke Britannia kormánya használt gépeket és mindenféle szerszámokat keres megvételre. Egy másik hirdetést a tengerészeti minisztérium bocsátott ki, amelyben megvételre keres municiógyártáshoz és fegyverkészítéshez alkalmas régi gépeket. Tekintettel arra, hogy Lloyd George alig néhány héttel ezelőtt jelentette ki, hogy Angliában két tucat munició gyárat állítottak fel, ezek a hirdetések, amelyek használt gépeket és szerszámokat keresnek, különös világot vetnek az újonnan felállított angol műhelyekre.

VÁROS ÉS MEGYE

Folytatólagos sorrendje az Arad város törvényhatósági bizottsága által 1915. évi szeptember hó 9-én délután 4 órakor tartandó rendes havi közgyűlésben tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak. 7. Macsik Ilésnek kérelme földhasznóbérletének meghosszabbítása iránt. 8. A tanácsnak előterjesztése az új vámdíj szabályzatnak szeptember 1-én történt életbeléptetése tárgyában. 9. A tanácsnak előterjesztése a földművelési miniszteriumhoz intézendő oly irányú felirat tárgyában, hogy a város közönségének takarmányozás céljából 80 vagon tengeri rendelkezésre bocsájtassék. 10. Kelemen Istvánné kérelme földhasznóbérletének meghosszabbítása tárgyában. 11. Dain Miklós kérelme volt bérletének meghosszabbítása iránt. 12. A tanács előterjesztése a városi kupola bádorgatási munkálatainál előállott több kiadás tárgyában. 13. Katity Mladen kérelme földhasznóbérletének meghosszabbítása tárgyában. 14. A városi tisztviselőknak az iránti kérelme, hogy a múlt évről visszamaradt tűzfából az eddigi árak mellett részcséthetők legyenek. 15. A tiszti ügyészség betérjeszti Reisinger Sándorral telekvételre vonatkozólag megkötött szerződést jóváhagyás végett. 16. Szedity Györgyné az iránti kérelme, hogy földhasznóbérlete meghosszabbíttassék. 17. A tiszti ügyészség betérjeszti özv. Ajtay Károlynéval lakásbérlésre vonatkozólag megkötött szerződést jóváhagyás végett. 18. A tiszti ügyészség betérjeszti Krausz Paulinnal megkötött boltbérlési szerződést jóváhagyás végett. 19. A tanácsnak előterjesztése a megtartott földárverések jóváhagyása tárgyában.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az Aradi Kereskedők Köre szombaton, szeptember 4-én este 9 órakor a kör helyiségében választmányi ülést tart, a melyre a tisztikar és a választmány tagjait ez uton is meghívja Kuffel Lajos elnök.

Fog-Krém

KALODONT
70 Filler

1890

NYILTTÉR.*

AKI a világháboru eseményeiről hiteles, alapos, gyors és pontos

tudósításban kíván értesülni, rendelje meg

Az Aradi Közlöny-t,

mely közleményeinek érdekessége, valamint háborus híreinek megbízhatósága révén is legolvasottabb napilap.

Az Aradi Közlöny-t

a közönség minden rétege olvassa, épen ezért egyben a legjobb hirdetési organum is.

Az Aradi Közlöny

mindenkor követei hű olvasóját. A kiadónival ngeráló és becsontult előfizetőinek előbbieknek a ngári tartózkodási helyre, utóbbiaknak a tábori postán pontosan utána küldi

az Aradi Közlöny-t.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:	Vidéken:
Egy hóra 2 K — f.	Egy hóra 2 K 40 f.
1/4 évre 6 K — f.	1/4 évre 7 K — f.

Tessék mutatványszámot kérni.

Felelős szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

Iskolakönyvek,

írószerek,
rajzeszközök,
táskák
legelőnyösebben
kaphatók

Décsi Géza

könyv- és papír-
üzletében
Arad, Forray-u.

Steiner és Goldschmidt

a Hadi Termény Részvénytársaság megbízottjai

vásárolnak

**a Hadi Termény Rész-
vénytársaság részére**

idei termésű

buzát, zabot és árpát.

Bővebben:

Steiner Ferenc

Arad, Erzsébet királyné-körut 20.

Goldschmidt Sándor

Arad, Weitzer János-utca
(Minorita-palota.)

Intelligens leány,

aki románul beszél és a gyógyszerészettel foglalkozni akar,

felvétetik

Hajós Árpád gyógyszer-tárában.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk a

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájrüveget desinficiálja, utólze igen kellemes. Ara egy porcellán-szelencének 60 fillér.

Lábizzadás,

kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik a „PEPPO” folyadék és Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! Szagtalanít!

Peppo folyadék ára utazással 1 korona.
Peppo-hintőpor ára utazással 70 fillér.

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrásy-tér 22. sz. (Megyeházzal szemben.)

A szépségápolás titka a használandó szépitőszerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely orém 1 korona.

Színes arcpороk!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, testzsin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál csodás hatású.

Kapható:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Leánynevelő-intézet

(Internátus)

Uri leányok részére.

Gondos nevelés.
Magántanulók
előkészítő tan-
folyama. Zene és
idegen nyelvek
oktatása. 2027

Arad,

József főherceg-ut 19.

Telefon 933.

20534—1915. kh.

Hirdetmény.

A Nagymélt. m. kir. Ministerium 2795/915. H. F. sz. rendelete alapján közhírré teszem, hogy a Magyar Szt. Korona országai területén a száraz (érett) bab, borsó és lencse maximális ára mm-ként 100 kg. tiszta súlyra a következőképp állapított meg: száraz bab 40 kor. száraz borsó 50 kor. száraz lencse 50 korona. Ezen legmagasabb árak a felezett, törött, vagy megőrölt babra, borsóra és lencsére is irányadók.

Ezen legmagasabb árak magukban foglalják a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is, s az árakat zsák nélkül, az átvétel helyén és készpénz fizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

A vételár hitelezése esetén a maximális áron felül követelhető kamat kamatlába legfeljebb 2 %-al haladhatja meg az esztrák magyar banknak az ügylet megkötésekor érvényben állott váltóleszámitolási kamatlábát.

Kicsinybeni eladásnál (közvetlen fogyasztás) az eladó csak olyan árat számíthat, a mely megállapított legmagasabb árnál aránytalanul nem magasabb.

Ezen rendelet bármilyen tekintetben való áthágása vagy kijátszása illetve a kijátszás elősegítése és eltitkolása az 1914. L. t. c. 9 §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig tehető pénzbüntetéssel fog büntetetté.

Arad, 1915. augusztus 30.

Greén Nándor
főkapitány.**Költözők
figyelmébe!**

villany bevezetéseket,
csillár átszereléseket
jutányosan végez 491

Kalmár József
villanszerelési vállalata
Arad, Salac-utca 2. sz.
242. Telefonszám 242.

Szeptember 15-én nyitja meg

WALCHER BERTA asszony
német, francia, angol nyelvű
nemzetközi társalgási szalonját.

Azok a hölgyek, urak és gyermekek, akik eme nyelvekben gyakorlatra akarnak szert tenni, sziveskedjenek a

8360

**Fehér Kereszt szálloda 6.
számu szobájában jelentkezni,**

ahol Walcher asszony vasárnaptól,
szeptember hó 5-ikétől szombatig,
szeptember 11-ig délután 3 és 6
óra között felvilágosítást nyújt.

Ha szeplőjeitől

meg akar szabadulni,

Ha tiszta, fehér arcobort

óhajt, használjon okvetlen Hajós-féle

Ibolya „Doré” krém.

Ara egy tégelynek 1 korona.

Ibolya Doré szappan 70 fill. Ibolya Doré puder 1 K 20 fill.

Vigyázat a „Doré” szóra.

Legjobb fekete v. barna Egy pár perc alatt bármely haját vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni, anélkül, hogy a színt le lehet mosni,
Hajfestő
a „Melogen”. Ara 2 korona.

Szőrvesztő-Depillor. E kitűnő, a maga nemében páratlan szerrel minden alkalmatlan szőrejt aró, nyak vagy karokról stb. minden fájdalom nélkül pár perc alatt okvetlen eltávolítható. — Ara utasítással 1 korona.

A fenti szerek kap-
hatók a készítőnél **Hajós Arpád** gyógyszer-
tárában
ARAD, Andrássy-tér 22. sz.
Alapított 1896. évben az Aradmegyei Községház számára.

**Zongora-
oktatást**

nyerhetnek kezdők, kitűnő,
practicus módszer szerint.
Legjutányosabb ár mellett.

Cím a kiadóhivatalban. 1987

5844—1915. pm.

Hirdetmény.

Augusztus kir. hercegnő, Károly István kir. herceg O Fenségek védnöksége, gróf Tisza István m. kir. minisztereinek, Csernoch János biboroshercegprimás és báró Hazai Samu m. kir. honvédelmi miniszter díszelnöksége alatt megalakult a Nemzeti Áldozatkészség szobrának végrehajtó bizottsága.

A bizottságnak programja egyrészt az, hogy a nemzet áldozatkészségéből az ország fővárosában egy Mátyás király korából való lovas szobrot emeljen, mely a mai nagy idők emléket fogja a jövőendő századoknak hirdetni, másrészt pedig és főképen az, hogy a háborúban hősi halált halt katonáknak özvegyei és árvái, s a háborúban rokkanttá vált katonák és családjuk javára egy országos alapot gyűjtson egybe, mely hivatva lesz az állami ellátás hiányosságát kiegészíteni.

A bizottság programja szerint a szobor tömör fából készül, melyet a hazafias társadalom, az adakozók nevével bevéselt apró fémpikkelyekkel borít be. Egy fémlemeznek legalacsonyabb ára két korona.

Az áldozatkészségben való részvétel minimuma azért lett ily esemény összegben megállapítva, hogy mindenki, még a legszegényebb ember is, lerohassa nemzeti adóját azonban természetesen, hogy a jómódu lakosság anyagi erejével arányosan progressive, magasabb összeggel vehet részt a nemzeti áldozatkészség szobrába öntésének hazafias munkájában.

Minden adakozónak neve be lesz ilyetvala egy örökéletre szánt remekművű történelmi pergament albumba, melyet a Nemzeti Múzeum őriz meg az elkövetkezendő évezredek számára, mint a magyar nemzet példátlan áldozatkészségének dicső dokumentumát.

Ezenkívül minden adakozó külön is kap egy történelmi okmányt a lovaszobor képével a szobor alakon feltűnő formában megjelenő a szobrot, amelyen a fémlemezét elhelyezték.

Minthogy a nemzeti áldozatkészség szobra hivatásának csak úgy lesz képes megvalósulni, ha a nemzet minden tagja tehetségéhez képest hozzájárul e nemes cél megvalósításához felkértem a város hazafias lakosságának minden egyes tagját, hogy e nemes cél megvalósításában anyagi erejéhez mérten résztvevni sziveskedjék.

A jelentkezés, illetve a pikkelyes lemezek magrendelése hivatalomhoz intézhető, hol az „Áldozatjelvény” a hivatalos órák alatt átvethető.

Arad, 1915. augusztus 28-án.

Varjassy Lajos,
polgármester.

